

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII.

V Ljubljani v sredo 4. januarja 1854.

List 1.

Novo in staro.

(Alliteracije po švedski šegi *).

Din se za dnevom
Dalje pomika,
Leto za letom
Lahno poteka.

Staro odstopa,
Stvari se novo;
Vendar se vrača
Vedno še staro.

Svetlo zdaj sije
Solnice mladim,
Gorko pred grelo
Glave je sivčkom.

Kmetič poskuša
Kmetvati bolje,
Manj si ni vmišljal
Modri Egipčan.

Stavbe prostrane
Stavi umetnik;
Gleda pa v zglede
Glavnega Rima.

Mnogo spreminja
Mestnik obleko;
Staro pa suknjo
Samo prevrača.

Cele že citre
Cene so nove;
Pesnik še poje
Pesme s Homerjem.

Slikar tū stvari
Slavno podobo;
Zad se ozira
Zmiraj v Apela.

Naj pa kdo najde
Novega res kaj,
Pot mu napravlja
Prednikov delo.

Svoja naj slava
Staremu bode!
Nič se ne znižaj
Novega vrednost!

Hicinger.

Naprej kmetovavci!

Kmetijstvo je vednost enaka vsaki drugi vednosti. Nobena vednost pa ni več na tisti stopnji, na kateri je bila pred sto in sto leti. Saj je znan star pregovor, da „veliko glav več vé“, in da skušnje so stopnice, po katerih napreduje vsaka stvar.

Ozrimo se po svetu in pogledjmo: kako kmetujejo dan današnji, in odprimo po tem stare bukve, v katerih je popisano kmetovanje nekdanje: kolikšen razloček! Kakor noč in dan.

In kdo je potisnul veliki voz kmetijstva tako naprej? Kdo drug, kakor vednosti tiste, ktere so kmetijstvu podlaga, — skušnje umnih možakov, in kolo časa s svojimi potrebami.

Kakošno dolgo pot je doveršilo že kmetijstvo, — kakošna dolga pot ga še čaka!

Vémo, da tisti kmetiči, ki ne znajo ne brati ne pisati, in ki le s silo tišani naprej se poprijemajo novega ravnanja, kadar že drugač ne more biti, z neko zaničljivostjo gledajo na nove naredbe, — al kdo bo zameril takim: saj tudi slep človek ne vé: kaj solnce je. Gorjé kmetijstvu, ako bi mu ne bili dani že od starodavnih časav možjé, ki razsvetljeni po vednosti, kakor jih je rodil tadani čas, so kmetovali umno in izgled bili svojim sosedom. Za Boga! ako bi tacih mož ne bilo bilo, še dandanašnji bi orali z matiko, bi ne vedili gleštati senožet, bi ne imeli ne ene žlahne hruške, tudi preljubega krompirja ne, bi ne poznali gipsove moči za deteljša, bi se razprostirale prahe po dolgem in ši-

rokem, bi nemarno ravnali z gnojem, kakor še dan današnji ravnajo naši prosti kmetje, bi ne imeli nobene lepe in dobre živine itd. itd.

Od nekdanj je prostemu kmetu le sila bila, ki ga je tirala in gnala, da je zboljšal to ali uno pri kmetijstvu svojem. Od tod izvira tudi na Slovenskem skoz in skoz resnični pregovor, da „sila kola lomi“. Sila bo zlomila v nekterih letih tudi plug naš in ga spremenila z boljšim, bo prekucnila malopridne gnojnišča, razderla hleve berlogom podobne itd.

Če je iz tega malega, kar smo tū omenili, že gotovo, da kmetijstvo kakor vsaka druga vednost napredovati mora, da si pomaga na boljši stan, je ta potreba očividna posebno sedanji čas, ki je premenil toliko reči tudi v našem cesarstvu.

Padla je tlaka in desetina in oprostene so zemljiša jarma, ki jih je težil toliko let. Oprostenje to je vzelo nekdanjim grajšakom veliko rok, ki so jim pomagale delati, — vzelo jim je pridelkov veliko, ki so jim jih pridelovali drugi za-nje. Treba bo jim vendar, čeravno so odškodovani za zgube, vprihodnje kmetovati drugač. — Odkupljena desetina in tlaka, zaostali dolgovi na nji od več let in povikšani davki so naložili kmetom plačila, ktere ker se jih je več skup nabralo in so poslednje letine večidel slabe bile, stiskajo kmeta, da sedaj še ne more čutiti gotove dobrote, ki jim ga bo vprihodnje donašalo oprostenje zemljiš.

Padle so tudi colne meje Ogerske in Horvaške, ki ne overajo več vvoznje njih mnogo-verstnih pridelkov v druge dežele cesarstva; žita, vina itd. se vozijo sedaj brez colnine kamor koli je, in se rade kupujejo, ako so cenejši in bolji od naših domačih.

Železnice na družih krajih so vzele in bojo vzele veliko zaslužka ljudem pri cestah; treba bo — in zares le v prid kmetijstvu in družbinskemu zboljšanju — se krepkeje prijeti poljedelstva in rokodelstva in ravnati vse to tako, da bo več neslo in da ne bomo zaostali za drugimi narodi.

Z eno besedo: um se mora zbuditi in iz tiste zaspanosti, ktera je opravljala vse le robotno in tlačansko, se mora zdramiti vsak kmetovavec, da ga ne bo zaterlo kolo časa, ki brez milosti zatare vsacega, ki ž njim naprej gré.

Vediti bo treba, kako ravnajo kmetovavci drugod, ki so že davnej na vikši stopnji kmetijske vednosti, — nemarnosti tisti, da le to je dobro, kar je po naši glavi, bo treba slovó dati, in pripraven bo mogel vsak kmetovavec in rokodellec biti za sprejem dobrih nauk in dobrih izgledov. „Sila kola lomi“, — staro kopito mora iti rakom zvižgat!

Če kdo misli, da kmetom ni omike in napredka v vsih rečéh potreba, naj jim dá dnarja, da popevajo „aja-pupaja“ na starem brez omike, bojo zamogli odrajtovati svoje plačila! —

*) Alliteracija je v tem, da se v začetku verstic in besed enake tihnice ali soglasnice povračujejo, na pr. zgoraj: d, l, st, v, itd.